

Comentar de pruma

facebook

de Katia Pizzinini

De internet y de social networks él gnü baié en vëndres en ocasiun dl Dé dla Cultura Ladina, a Balsan. Cun internet, la rēi, chēsta gran invenziun, che nes pormēt de ester informā y tresfora colia cun dōt le monn, él inće nasciū i social networks: facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, Google+, ma por nen nominé n valgūgn. Ara se trata de plazes olache la jēnt se incunta, s'la cunta y partēsc pinsiers, ideas y minunghes. Virtualmēter. Facebook é chēl plū adorē, chēl che à plū anuzadus te dōt le monn. Al é zēnz'ater interessant da platernē te chēsc liber virtual, coriosē y se informē, à pō prēsc dūc i mass media - sūa plata sōn chēra che ai publichēia les notizies plū ajornades. Mo po pa facebook, y en general i social media, gnì na dependēza? Scē. Chēsc é gnū desmostrē da na inrescida condūta tl'America, che à inće sotriśē che passē massa tēmp sōn facebook po jì tl'ce. Donca n'ā i social networks nia ma aspec positifs. Al é inće risē y prighi,

va inant a plata 6

facebook

va inant da la pruma plata

che ne vēgn gonot nia conscidrà. Da trōc vēgn facebook adorē cun naivité y propi porchēl vēgnel proibì sot i 13 agn. Mo che respeta pa chēsta regola? Mituns y mitans se scrì ite bele da pici y passa ores a platernē sōn facebook, gonot da susc. Bunamēter ne conēsci nia i prighi; bunamēter ne sài nia che al n'ē nia da se lascē ite cun porsones che an ne conēsc nia. Nia ma i mituns, al é inće trōpa de gran jēnt che anūza i social media cun imprudēza. I publicun fotografies zēnza ponsē (o forsc zēnza savēi?) che naōta che ares é tla rēi restarāles publiches por dagnora y che ara ne jarā nia plū da les sferiē demez. Magari retraē intims o de de pici mituns. I fajun jō dōt, dagnora, indlunch. I ne se godun nia plū n concert, n spetacul o na partida de palē, deache i passun le tēmp a fotografē, bēgn por avēi n recort, mo dantadōt por le parti y por ti lascē al savēi a dūc olache i sun y cun chē ch'i sun. Facebook à sfenū nostes vites. I viun na vita paralela a nosta vita reala, na vita fata de amizizies y de compagns virtuai, olache parores steriles y mūses de vigni sort à sostitui abrac, aices y baji. I ùn na sfilza de compagns. Trōc ne nen conesciunse gnanca, mo cun ēi partiunse nostes emeziuns y nūsc pinsiers. N ater stūde american à desmostrē che le

numer di compagns de facebook é indiretamēter proporziōné ala felizité de na porsona y che cun le se slariē fora di social networks é inće chersciūs i caji de depresciun. Al crēsc l'invidia por compagns che publichēia fotografies ligherzines y che manifestēia tres indō sūa contentēza. Mo savunse pa che ai é efetivamēter tan ligri? Facebook é na maschera iadō a chēra che an po s'ascogne y se mostrē sciōche an ō. Al n'ē nia dit che i sun sciōche i se mostrun. Mo nia ma les maraties psichiches é jūdes sō cun la difujiun di social media. Al pē inće che le numer plū alt de separaziuns sides liē a chēstes tecnologies nōies dla comunicaziun. Ti dedicē massa tēmp ales relaziuns virtuales preiudichēia chēres reales, nia ma chēres d'amur mo sambēgn inće les amizizies. Dantdōt sēgn che i ùn internet sōn le fonin, passunse forsc n pū' massa tēmp online, sōn i social networks. Tan gonot che an vēiga jēnt che s'incunta y che ne fej nia d'ater che ragagnē cun le smartphone, impede s'la cuntē y parti dal vī chēs sensaziuns y chēs emeziuns che cun facebook ne jarāra mai da trasmēte. Le monn va inant debota y nos messun jì impara. Derevers ne vāra nia plū da jì y chēl n'oresson pa gnanca. Mo mēte n pū' averda y ne se tachē nia massa ala vita virtuala, chēl podunse ciamō fā.